

Карсна топографија у северозападном Порторику. — В. Hubbard¹ бавио се испитивањем једног специјалног облика карсне топографије у северозападном делу Порторика. То је карсна област *пепино*, која се одликује хумовима (пепино) и вртачама. Изузев реке Гвахатаку и Камуј, које су у кречњаку усекле дубоке кањоне, хидрографија је највећим делом подземна. Могуће је да су ове две реке некада текле подземно, пећинским каналима, и да су данашњи кањони постали стропоштавањем пећинских тавана. Камуј и сад тече знатним делом подземно, кроз меки кречњачки појас Цибао. „После непрекидног двадесетчетворочасовног падања кише није примећен ни траг од површинског отицања на равници Цибао“. Пепино су купастог или пластаког облика висине између 6 до 100 м. Обично су густо поређани један до другог, а између њих су вртаче издуженог или неправилног облика. „Превлађује прави хаос од хумова и вртача, тако да нигде нема равног земљишта ни колико да се подигне шатор“. Објашњавајући њихов постанак, писац вели, да пепино нису карактеристичан облик нечистог кречњака или чврстог кречњака кременске текстуре; не јављају се у најсувљем делу области; најбоље су развијени у кречњаку који је испросецан пукотинама и у коме има пећинских канала; често су поређани у правцу С-Ј; западна страна им је најстрмија, јер се ту повећава растварачко дејство поподневних пљускова који падају на површину више температуре. Укратко, изгледа да су на стварање ових облика од највећег утицаја подземна ерозија кречњака и интензивно хемијско растварање кречњачке површине, у вези с извесним литолошким и климатским факторима.

(Из The „Geographical Review“, Jan. 1924.
превео М. С. Радовановић)

Поље лаве у сливу реке Паране.² — Огроман слив лаве у јужној Бразилији покрива скоро цео басен реке Паране и простире се и даље изван њега у области Амазона, затим у источном делу слива реке Парагваја и у сливу Уругваја. Простор под лавом знатно је већи него базалтна плоча на Декану и у области реке Колумбије, у Сједињеним Државама, о којима је владало мњење да су највеће на земљи. Изливање бразилијског базалта извршило се почетком или за време раскомадавања гондванског континента, у доба постанка јужног дела Атланског Океана, дакле у Јури. Услед доцнијих тектонских поремећаја ови су изливи лаве добили облик велике геосинклинале, на површини које су се развиле консеквентне реке. Река Парана формирала се вероватно у Креди, а због велике моћности и отпорности базалта напредне промене у хидрографској мрежи биле су незнатне. Овај басен представља врло стару копнену површину и одликује се реликтном флором и фауном; представља можда језгро одакле се развила данашња флора и фауна Јужне Америке.

(Из Scottish Geogr. Mag. Jan. 1924.
превео М. С. Радовановић).

О типовима лука.³ — Полазећи од односа између лука и њихова залеђа, *Алфред Рил* дели луке у више група. Код првих, локалних лука,

¹ Geology of the Lares District, Sci. Surv. of Porto Rico and the Virgin Is., Vol. 2., part 1, New York 1923.

² C. L. Baker: The Lava Field of the Parana Basin. Journ. of Geol., № 1, 1923.

³ Alfred Rühl: Die Typen der Häfen nach ihrer wirtschaftlichen Stellung. (Zeitschrift d. Gesellschaft f. Erdkunde z. Berlin, 1920, N 1/2, с. 297-302).

залеђе је незнатно, или скоро не игра никакву улогу. Ове луке имају слаб саобраћај, и служе локалним интересима. У другу групу долазе оне луке, код којих добра, која се увезу, не иду изван ближе околине; из ове ближе околине добра се и извозе. У ову групу долазе оне луке, које су уједно и велики градови, и које поморским путем добијају намирнице за своје становништво, као и сировине за своје фабрике. Трећој групи припадају оне луке на „ваневропским“ континентима, у којима се добра, која се довозе, не троше и не обрађују, и мало уносе у залеђе. У овим лукама добра се прибирају и из даљих области, да се поморским путем извезу у Европу. А добра која долазе из Европе разносе из ових лука у разним правцима. Представници су ове групе: Занзибар, Батавија и Сингапур. Најмногобројније су оне луке, чији привредни задаци зависе од особина залеђа. При томе није од значаја величина залеђа, већ његова продуктивна и консумтивна моћ. Неке од ових лука извозе или увозе само један производ, као Кардиф угаљ, Нарвик руде, Рангун пиринач и т. д.; то су специјалне луке. У другим лукама извоз и увоз се састоји од разноврсних предмета, али обично неки производ при томе преовлађује. Светске луке одржавају непосредне везе са свима деловима света, док су велике луке оне, које немају таквих свестраних поморских веза. Светске луке су створиле у своје залеђу врло простране утицајне сфере.

Б. Ж. Милојевић.

Роберто Алмађа о Политичкој Географији.¹ — Алмађа износи најприје мишљења свих најважнијих писаца о овој дисциплини. Почиње са оснивачем Политичке Географије Рацелом, пак прелази на де ла Блаша, Валоа, ученицу Рацелову Американку *Churchill-Semple*, Кјелена, Супана, Дикса, Довеа, Бриана-Валоа и Фебира. Спомиње такођер отпор, на који су наишле Рацелове идеје не само са стране антропогеографа, него и јуриста. На челу ових посљедних стоји Јелинек, који државу сматра творевином историјско-социалном и јуридичком.

Затим наводи своја мишљења о Антропогеографији и дијели је у 5 група.

1. Човјек живи на земљиној површини, али не свуда једнако. У том погледу постоје двојаке разлике: квантитативне и квалитативне. Прве настају због тога, што густоћа становништва није једнака ни хоризонтално, ни вертикално. Те разлике треба утврдити и потражити им узроке. Квалитативне разлике састоје се у томе, што је становништво разних раса. Расне супротности треба испитати само у колико оне потичу од географске околине. Овај први дио зове Алмађа „Еколошком Антропогеографијом“.

2. Борба човјека с природом читује се најприје у насељима, која човјек ствара без обзира на природу или их прилагођује географској околини. Овим се бави посебна дисциплина, коју Њемци зову *Siedlungsgeographie*, а Алмађа *Geografia delle sedi umane*.

3. За свој опстанак искоришћује човјек биљна, животињска и минерална добра земљишта, на којем живи. Ово искоришћавање овиси о физичким приликама (клими, земљишту). У борби против тим приликама може човјек, да знатно и трајно измијени земљину површину. Ово истражује Економска Географија у ужем смислу.

¹ Roberto Almagià: La Geografia Politica. „L'Universo“, anno IV, N. 10.